

Somogyi György:

Mamma Buona, a sienai „Boldogasszony”

Babba Mária, a mi Boldogasszonyunk alakjában a pogányság tiszta vágyakozása egyesül a kereszténység örömhírével, hogy az a vágy teljesült: a Világosság Krisztus személyében világra jött. Aki szülte, azt ugyanazért mondjuk *Boldognak*, amiért *Szűznek*: mert a Világosságot szeplőtelenül – az áteredő bűntől megőrizve – közvetlenül fogadta be, mi viszont azt, vagyis az értünk emberré lett Istent is csak mintegy „tükör által, homályosan” látjuk. Babba Mária Napba Öltözött Asszony, aki olyan, mint a napba öltözött égitest, a hold, amely fényét, vagyis szépségét a naptól kapja: attól szép, hogy visszatükrözi a napot. Szűz Máriáról pedig azért mondjuk, hogy *Szép*, mert az ő méhében Örök Élet fogant, és a szépség annak a ragyogása.

Toscanában a Mária-tiszteletnek egy sajátos, a mienkhez hasonlóan pogány – többek között etruszk – ősképeket is megkeresztelt formája alakult ki, ami annál is inkább megérdemli a figyelmünket, mert egyre több őstörténet kutató vél valamilyen rokonságot fölfedezni köztünk és a hozzánk hasonlóan lovas népnek tekintett etruszkok között.

A *Palio* nevű ünneppsorozat, amely egy különös lóverseny köré szerveződik, ma Siena legfőbb idegenforgalmi látványossága. Alkalmat erre két nyári Mária ünnep szolgáltat: július 2, a nálunk Sarlós Boldogasszonynak, a legtöbb katolikus országban latinul Vizitációnak nevezett ünnep napja, amikor Szűz Mária Erzsébetnél tett látogatására emlékezünk, és augusztus 15, nálunk Nagyboldogasszony, a Boldogságos Szűz Mária Mennybevitelének, azaz menynei születésének emléknapja. A *Palio* név közvetlenül azt a hatalmas győzelmi zászlót illeti meg, amelyet a versenyen győztes kerület (*contrada*) elnyer, s amelyet hagyományosan Szűz Mária képmása és a versenyen résztvevő, tíz kerület címerállatai díszítenek. Jelképesen viszont a *Palio*-zászló nem más, mint Mária oltalmazó palástja, rajta a *Madonna della Misericordia* képmásával, amely úgy borul az egész városra, ahogy nálunk a vizsolyi Köpenyes Mária középkori ábrázolásán [1], vagy ahogy az ugyancsak középkori ábrázolásmódot követő Piero della Francesca Könyörületesség-oltárán borul rá a benne hívők seregére [2].

Palio nevű sienai lóversenyről az első feljegyzés az 1238. év Nagyboldogasszony napját említi, de azt sejtetve, hogy az már akkor bevett szokás volt, mint valamelyik

védőszent ünnepének záróeseménye. Ha Sienában valamire azt akarják mondani, hogy már befejezett, lezárt ügy, akkor mindmáig nagy az esélye annak a mondásnak, hogy *fatta la festa, e corso il Palio*, vagyis „az ünnep megülve, a Palio lefutva”. Hasonló versenyek Firenzében is voltak, mint erre Bocaccio Dekameronjának egyik elbeszélése is utal, de arról Siena lett a leghíresebb, ahol a többi védőszent palástját az 1500-as években kezdte annyira elhomályosítani Szűz Máriáé, hogy 1555 után már csak a Szent Szűz *Palio*, a Szent Szűz oltalmáért való versengés maradt meg. 1594-ben éhínség volt, és a nép ahhoz a (jelentéktelennek látszó) mázas terracotta Madonna-képhez fordult segítségért, amely Provenzano Salvani (a városnak háromszáz évvel korábban, a montaperti csatában, a firenzeiek fölött diadalmaskodó hadvezére) egykori lakóházának falát díszítette [3]. Csodák történtek, és a következő év őszén a *Madonna di Provenzano* számára templomot kezdtek építeni. Július 2-a, Sarlós Boldogasszony napja lett a kegyképről elnevezett *Maria Santissima di Provenzano* templom búcsúnapja. Ez a kerület akkortájt – legalábbis a rosszmájú firenzeiek szerint – állítólag prostituáltjairól is híres volt, ami később, a freudizmus terjedésekor természetesen megmozgatta a *Palio*-kutatók képzeletét, és olykor bizarr képzettársításokat eredményezett (de ezzel nem kívánok bővebben foglalkozni).

Július 2-a mindmáig a *Maria Santissimo di Provenzano*, azaz Sarlós Boldogasszony *Palioja*, és ezt kezdettől fogva a főtéren, a *Campo*-n futják. Az augusztus 15-én, Nagyboldogasszony tiszteletére futtatott versenyt viszont egészen a 19. század végéig a falakon kívül, egyenes pályán rendezték meg, és úgy hívták, hogy *palio alla lunga* (hosszú palio). Utána vonultak be a városba, a székesegyházba. 1709-től azonban másnap, augusztus 16-án, Szent Joákimnak, a Boldogságos Szűz Mária édesapjának emléknapján is rendeztek *Paliot*, a falakon belül, a főtéren, körpályán, és ezt úgy hívták, hogy *palio alla tonda*: kerek palio. Ez a *tonda* szó pontosabban kerek egészet jelent, vagyis a teljességet, és tekintettel arra is, hogy a *Campo* mint városközpont annak a külvilágtól jelképesen legtávolabbi pontja – továbbá, hogy egy mindmáig énekelt, népszerű dal kezdő sorai szerint *Nella Piazza del Campo ci nasce la verbena (Viva la nostra Siena)*, azaz a *Campon* virít a *verbena* (a vafű), ami Vergilius és Horatius szerint is áldozati növény, amelynek jelenléte tehát azt sugallja, hogy a *Campo* áldozati hely – s hogy annak alaprajzát ráadásul a Szent Szűz leterített palásjához is hasonlítják, nem meglepő, hogy a kerek palio fokozatosan átvette a hosszú palio vallásos jelentőségét, és 1802-ben végleg kiszorította azt. Azóta a Nagyboldogasszony *Paliot* nem 15-én, hanem 16-án tartják, de Mária kiterített palástján, a *Campo*-n, ahol minden, ami történik, a Szent Szűz oltalma alatt áll.

Az már egy másik és sajnálatos fejlemény, hogy ezt a vallásos jelentőséget mindkét *Palio* esetében kezdik alárendelni az idegenforgalom üzleti érdekeinek, ami veszélyezteti az egész esemény méltóságát. A forgó idegenek számára csak szórakoztató látványosság az, ami a bennszülötteknek évszázadokon át szakrális cselekmény volt. A Mária-ünnepeken kívül legföljebb olyan eseményekhez kötődött, mint 1311-ben a *Maestà*, a Dicsőséges Szent Anya tiszteletére Duccio di Buoninsegna által festett oltárkép fölszentelése a székesegyházban [4]. Rendeztek ugyan történelmi sorsfordulókat vagy a város legjelesebb szülötteit ünneplő paliokat is, mint például a lepantói csata, a törökök fölött aratott győzelem (1571) öröme, vagy Szent Katalin születésének 600. évfordulóján, de ezek is a kereszténység történetének eseményei voltak, ami valamiképpen a mennyei világhoz kapcsolta őket. Ez már kevésbé mondható el azokról a legújabb kori *Paliokról*, amelyeket például Napóleon Párizsba való visszatérésének öröme rendeztek 1809 június 4-én, vagy Garibaldi emlékművének leleplezésekor, 1896 szeptember 26-án, illetve 1972-ben az egyik legrégebbi európai bank, a *Monte de Paschi di Siena* alapításának 500. évfordulóján. Az újjászületést és a hit által új életet adó, mennyei tejjel tápláló anya képzetét manapság hatalmas cumik és műemlők árusításával igyekeznek a műveletlen turistáknak is a szájába rágni. Az utcákon a *Paliok* idején ilyenekkel fölszuvenírozott férfiak sétálgatnak, és cumisüvegből isszák a bort, de a szellemi hanyatlás a *Palio* helyett egyre gyakrabban *drappellone*-nak (palást helyett csak a harsonákon lógó zászlódísznek), sőt „festménynek” nevezett, új győzelmi zászlókon is megfigyelhető. A Mária szüzi tisztaságát jelképező, fehér selyem már a múlté, és képmásának helyére is a reklámapart utánzó kellékek tolakodnak [5]. (Ezt a felszínt, a különösebb jelentés nélküli, eladható látványosságot irigyelhatték meg Sienától azok, akik nálunk, az ún. „nemzeti vágát” a Hősök terére kitalálták, és kitűnő érzékkel helyezték éppen oda, ahol elvbarátaik a múltat igyekeztek végképp eltörölni azzal, hogy a mi Mária-tiszteletünk szentélyét, a *Regnum Marianum*ot lerombolták.)

Sienaban nemcsak a dómot nem rombolták le, hanem az egész város megőrizte gótikus jellegét, és a városháza homlokfalán mindmáig óriási Jézus-monogram ékeskedik, amit még Szent Bernát sienai beszédeinek hatására, 1426 táján helyeztek oda. A kétségtelen hanyatlás ellenére is, még mindig sokan joggal állíthatják, hogy a *Palio*t „nemcsak eljátsszák, hanem át is élik”. Még mindig érvényes az a két, helyi szólás-mondás is, hogy „a *Palio* egész évben tart”, és hogy a város „szomjazza a *Palio*t”. Sienai Szent Katalin szerint a város a lélek képmása, a falak a külső és a belső élet közötti határvonalak, a kapuk pedig a lélek belső életét a külvilággal összekötő érzékek és képességek megfelelői. Az értelem megtudakolja,

hogy aki a kapukhoz közelít, az barát-e vagy ellenség: így őrzi a város biztonságát. A lélek városában élő vizek forrásai fakadnak, és középén, ahol a szív dobog, ott áll a Szentély.

Ahogy mi úgy tartjuk, hogy Mária országa vagyunk, Siena a Madonna városának, illetve „Mária tejével táplált városnak” (*Citta di letta di Maria*) tekinti, és mindig is tekintette magát. Tizenhét kerületéből hatnak a saját külön védőszentje is Szűz Mária, akinek helyi tisztelete más és más Mária ünnephez kapcsolódik, és a *contrada* főtemplomában lévő Mária kép kiemelt tisztelet tárgya. Ez két kerületben is a Vizitáció Madonnája (ünnepe július 2), egy-egy kerületben pedig a Jótanács Madonnája (április 26), *Maria dell' Assunta* (vagyis Nagyboldogasszony, augusztus 15), a Kisasszony vagy Kisboldogasszony (napja szeptember 8), illetőleg az Árok Madonnája (július 3. vasárnapja). Az utóbbinak sajátos előtörténete, hogy a középkori Sienában sokáig tartotta magát egy hiedelem, miszerint a város alatt egy szűzies tisztaságú folyó (egyések szerint lehet, hogy ókori vízvezeték) van eltemetve, amely természetesen nőnemű, és az ókori holdistennő, Diana nevét viseli. Sienai ifjak rengeteg árkot ástak, hogy ezt a folyót megtalálják, amiért Dante (a szomszédvár Firenze szülötte) a Purgatórium 13. énekében ki is gúnyolta őket.

Aztán egyszer csak találtak egy szobrot, amely egyesek szerint Vénuszt, mások szerint viszont Apollo nővérét, Dianát ábrázolta. Lorenzo Ghiberti részletesen számolt be arról, hogy ezt a szobrot Ambrogio Lorenzetti le is rajzolta, és mindenki olyan remekműnek tartotta, hogy 1345-ben fölállították a *Campon*, és ezt nagy lakomával ünnepelték meg. Két év múlva azonban ezt a szobrot tették felelőssé a paráznaság terjedéséért, és azért az erkölcsi hanyatlásért, aminek a Firenze elleni, kiújuló háborúban elszenvedett vereség lett a következménye. A városi Tanács mindenkit fölszólított, hogy térjen vissza városuk egyetlen Szent Védasszonyához, akit ezzel a pogány istennővel megsértettek. A szobrot pedig összetörték, és eltemették, de néhány tanácsos még azt is javasolta, hogy a darabjait firenzei területen szórják szét. Mindez azonban már nem akadályozhatta meg azt, hogy a városnak rossz hírért keltsék, és ironikusan úgy emlegessék, hogy *Civitas Veneris*, ahogy még évtizedek múltán is megtette Aenea Silvio Piccolomini, a sienai születésű, későbbi II. Pius pápa.

Pedig az árokásók akkor már visszatértek a Madonnához, a város kulcsait ismételten a Szent Szűz oltárára helyezték, és ünnepélyesen az ő védelmét kérték. A holdistennő, Diana azonban mégis belopta magát – nemcsak a város szívébe, de Mária-tiszteletébe is. A *balzana*, az egykori városállam címerének és lobogójának fekete-fehér színpárja, ami a székesegyház falait is csíkokra osztja, és többek között Ambrogio Lorenzetti egyik Madonna-képén a gyermek Jézus ruháját is alkotja, abból a legendából táplálkozik, hogy a város alapításakor két

oltáron áldoztak, Dianáén és Apollóén, és Dianáén fehér füst szállt fel – tiszta, szűzies – Apollóén viszont fekete. (A *balzana* egyébként azt a sötétpej lovak patája fölött gyakori, fehér csíkot is jelenti, amire mi azt mondjuk, hogy „csüdben kesely”). A Diana név mindmáig népszerű, nemcsak mint személynév, hanem mint utcanév, kulturális folyóiratcím és étteremnév is, de *passo della Diana* a neve annak a dobszónak is, amellyel a *comparsa* (egy-egy kerület díszmenete) a *Palio* idején végigvonul a *Campon*. (Sienának a holdhoz mint „napba öltözött égitesthez” való viszonya teszi bocsánatosá azt is, hogy 1969-ben, az állítólagos holdraszálláskor is rendeztek egy külön *paliot*.) Diana Apollonak a nővére volt, és Sienában nemcsak a holdat hívják úgy, ahogy Naphimnuszában Assisi Szent Ferenc is, hogy *Nina*, azaz nővér, hanem a város legtöbbre becsült szülöttét, szent Katalint is. A *Paliot* alkonyatkor futják, mikor a nap lemegy, és feljön a hold. 832-ben viszont egy hajdani Diana szentélynek a *Santa Maria della Scala* alapozásakor talált, három márvány lépcsőfokát beépítették Szűz Mária templomába: az Istenanya tehát Sienában is „a holdon áll”.

A Szűz Anya gyermekeiről való gondoskodásának képzetéhez Sienában azonban egy másik őskép is társult: az anyafarkasé. Sírleletek és a *Castel Vecchio*-n, a város legmagasabb pontján föltételezett, etruszk erődítmény alapján következtetnek arra, hogy itt volt egy etruszk város, és annak a romjain telepedett meg római kolónia, majd épült fel *Saena Julia* (amit már Plinius, Ptolemaios, Tacitus és már történeti források is igazolnak). A nem latin (talán etruszk?) eredetű *seno* főnév pedig a toszkán olasz nyelvben is azt jelenti, hogy „emlő”, ami egybevág Siena római kori eredetmondájával. Eszerint a Rómát alapító Romulus, aki a Capitóliumon ugyancsak egy etruszk farkas emlőt szopja, ikertestvérét, Remust nemcsak a tápláló emlőktől igyekezett távol tartani, hanem később meg is ölte. Remus ikerfiait azonban ugyancsak fölnevelte egy másik anyafarkas, ám a testvérvizsaly megismétlődött, amit a mondához köthető, sieneai farkasanyó ábrázolások is úgy jelenítenek meg, hogy csak az egyik fiú, Senus szopik, testvére, Aschius pedig éhen marad. Az anyai emlőt birtokló Senus lesz a városalapító. De itt is több, mint valószínű, hogy a jelképek életútja az általánostól a különös felé tart, és az ősjelkép az emlő, ami aztán az anyafarkast is összekapcsolhatta a Szűzanyával.

Sienában ugyanolyan sok műfarkas van, mint Mária-kép. A város az ókori Róma helynévszótárában még úgy szerepelt, mint *Urbs Lupata*, „farkasváros”, és a helyi farkasokat Szűz Mária, illetve Sienai Szent Katalin szelidítette meg úgy, ahogy Szent Ferenc a gubbioi farkast. Az anyafarkas ott van a város pecsétjén és címerében, a városháza homlokzatán is van vagy egy tucat, de a főtéren lévő Öröm Kútjából is farkasok száján át ömlik az éltető víz.

Az Öröm Kútjának főalakja természetesen a gyermekét ölében tartó Szűzanya, akinek éltető emlői (márcsak a latin *mamma* kettős jelentése folytán is) anyaságának jelvényei, de az anyaságot egy ikreket szoptató, allegorikus mellékalak is képviseli. Joggal mondják, hogy a *Fonte Gaia*, Jacopo della Quercia késő-gótikus remekműve maga az építészetben-szobrászatban kifejezett, duzzadó emlő, amely életerővel táplálja az egész várost. És az általunk inkább Szépnek nevezett Szűz Máriáról ők ugyanolyan tisztelettel mondják azt, hogy Jó: Jó Anya, *Mamma Buona*, amit az eredetmonda-beli anyafarkasról is hangoztatnak. (Elgondolkasztató az a párhuzam is, hogy egy velünk és az etruszkokkal egyaránt kapcsolatba hozható, harmadik lovasnép, a kelták ősanjájának neve is „Jó Anya” volt: *Dea-Anu*, vagy *Danu*, és itt, a Kárpát-medencében ők adhatták az éltető vizet adó Dunának ezt a nevet.) Sienai Szent Katalin is az emlő szóképet használja (sőt, a Senus-Aschius viszályra is utal), amikor arról beszél, hogy „azoknak, akiket az Egyház emlői táplálnak, nemcsak magukat kellene táplálniuk, hanem kötelességük táplálni és azokhoz az emlőkhöz elvezetni a keresztény nép egyetemes testét”. Nem véletlen, hogy a 14-15. századi, Szoptató Mária (*Maria Lactans*) ábrázolások és a gyermek ember voltát istenségének rovására hangsúlyozó „Alázatos Mária” (*Madonna Humilitas*) vagy „Közvetítő Mária” (*Maria Mediatrix*) ábrázolások Toscanában váltak a legnépszerűbbé. Minden bizonnyal van küzük az ókori, pogány „Juno szoptatja Herkulest” vagy „Vénusz szoptatja Cupidot” ábrázolásokhoz, de a középkori áhitat fokozatos gyengüléséhez és a jelképek helyett allegóriák kereséséhez is. Egy XVI. századi padlócsempén olyan különös (talán Mária?) ábrázolás is van, hogy egy nőalak spriccelő tejével olt el egy kígyószerű lángokból álló tüzet – valahogy úgy, ahogy a gyermeki szenvedélyek tüzeit megfékezi az anyai gondoskodás.

A középkori Mária-képek nem ilyen körülményesen közelítették meg a természetfölötti igazságokat. A dicsfény aurájában elkülönített arc Máriát nem is ábrázolni, hanem jelképezni hivatott. Siena történelmének egyik legdicsőbb napja, 1260 szeptember 4-e (a már említett montaperti csata) előestéjén a város kulcsait egy ilyen ikon, az ún. Nagyszemű (egyes művészettörténészek szerint – akikkel én nem értek egyet – kifejezetten csúnya) Mária, a *Madonna degli Occhi Grossi* elé helyezték. Ennek a helyét vette át később a mindmáig fogadalmi ikon szerepét betöltő *Madonna del Voto*. Hófehéren ragyogó selyemzászlóval tartottak körmenetet, így hirdetve a Szent Szűz oltalmazó palástjának szeplőtelen tisztaságát. Szűz Mária oltalmát kérték a várost fenyegető, firenzei hadakkal szemben, akikkel másnap a falakon kívül készültek megütközni. Az ott tábort vert sienaiak este úgy látták, hogy a városra hatalmas palást borul, és biztosra vették, hogy az a Szent Szűz városukat védelmező palástja.

A városfalakról és a város tornyaiból a táborra letekintők a tábor fölött ugyanezt látták, és nem csatkozottak: másnap a firenzeieket véres küzdelemben ugyan, de megfutamtították. (Dante, aki a montaperti csata után öt évvel látta meg a napvilágot, később, ezt néhány firenzei árulásának tulajdonította, és *Poklának* legmélyebb bugyrába utalta őket.) A város egyik tornyából egy dobos figyelte az eseményeket, és mint egy riporter, közvetítette a lent állóknak, akikkel együtt kiáltotta, hogy „*Misericordia!*”, amivel őket a Szent Szűzhöz való könyörgésre buzdította. A kedvező hírek hallatán egy boldog sienai úgy dobta föl köpenyét a levegőbe, és úgy játszott vele, ahogy manapság az *alfierik*, a *Palio* alkalmából a zászlóikkal szoktak. A csatában, harci szekéren mindvégig úgy lobogott a hatalmas, fehér selyemzászló, mintha Mária palástja volna, s a győzelem után ugyanolyan ünnepélyes körmenettel adtak hálát a Madonnának, amilyennel előtte a védelmét kérték. Minderről egy 15.századi másolatban fennmaradt, névtelen krónika számolt be, és a *Palio*nak nevezett ünnepségsorozat lényegében mindmáig ezt a forgatókönyvet követi, amelyben a lóverseny a csata megfelelője.

A *Palio* napját megelőző délután a Mária palástját jelképező, képmását hordozó zászlót a városházáról júliusban a *Santa Maria di Provenzano*-ba, augusztusban a székesegyházba viszik. A menetet gyertyákat vivő gyerekek kísérik, hogy azokat a Szent Szűznek ajánlhassák fel. Ezek fogadalmi gyertyák, és a hívő sereg ilyenkor nemcsak a Szent Szűz pártfogását kéri, hanem hűségnyilatkozatot is tesz. A *Palio* zászlót a templomban üdvrialgás fogadja, mindegyik kerület főzászlósa megpróbálja a saját zászlójával megérinteni, és gyerekek dobálják felé a kendőiket, hogy legalább azzal megérintsék. Az érsek megáldja, majd visszaviszik a városházára. A verseny napján a három nappal korábban kisorsolt lovakat mindegyik kerület bevezeti a saját templomába, ahol a pap a lovassal együtt megáldja, végül hozzáteszi: „Menjetek és térjete vissza győztesen!” Mintha lovagot küldene harcra. Míg a templomot a lóval ideiglenesen profanizálják, az istállót viszont megszentelik. Később, a győztes lónak is először nem zabot, hanem kenyeret és bort kínálnak. A lovak a középkori sienai hajadonok fejékéhez hasonló fejdísz viselnek, amelynek közepén – a szűzi tisztaságot jelképező drágakő megfelelőjeként – tükör van, tollbokkrétával körülvéve. A rajta lévő selyemszalag magát a *Palio*-zászlót, a tükör a Szűz képét képviseli. S ha ez a fejdísz sértetlen marad, akkor a lovasát veszített ló is nyerhet. A nagy szemű lovakat különösen nagyra becsülik, mert az a *Madonna del Voto* (a fogadalmi Mária-kép) nagy szemeire emlékeztet.

A városszerte gyülekező és zászlómutatványokkal foglalatzkodó csoportok várják, hogy a városháza tornyában lévő, a Mária Mennybemeneteléről (*Assunta*) *Sunto*-nak nevezett

harang a főtérré szólítsa őket. A harang szavára a *Palio* zászlót a versenybírák emelvényéhez viszik, a lovasok elfoglalják helyüket, és elkezdődik a verseny, amely a közönség harsány biztatása közepette alig több, mint egy percig tart. Végén a győztes *contrada* szurkolói berohannak a pályára, az elnyert zászlót a Provenzano templomba vagy a székesegyházba viszik, ahol eléneklik a Te Deumot, és hálaadó énekeket Szűz Máriának, majd a zászlóval együtt mennek haza, a kerület templomába. Másnap újra fölvonulnak a győztes lóval. A zászló rúdjának végére erősített, ezüst korong vagy tányér (*piatto*), ami egyrészt megint a napba öltözött égitestet, a holdat, másrészt a Napba Öltözött Asszony dicsfényét jelképezi – és amit szeretnének minél tovább birtokolni – a következő év januárjáig lehet náluk, akkor rizst (termékenységgelképet) szolgálhatnak fel benne egy lakomán, amelyet követően visszaviszik a városházára mint köztulajdont.

A *Palio* – a verseny díja – tehát eredetileg Mária oltalmazó palástja. A latin *pallium* már Plautusnál is palástot jelent, de mindmáig ez a neve az érseki vállkendőnek is. A *palliare* ige közvetlen jelentése pedig az, hogy egy ilyen *palliummal* befed, vagy véd. Az oltárterítő neve is *paliotto*, és *palio* az a baldachin is, amely alatt egyházi vagy világi méltóságok állhatnak. Tágabb, „palliatív”, azaz enyhítő, csillapító értelmében azonban az ige azt is jelentheti, hogy dajkál, illetve szoptat. A *Palio* győztese tehát egy tápláló anya gondoskodását nyeri el, de egyszersmind egy szűz kegyeit is. A lovas neve *fantino*, ami egy kisfiúra utal, de a verseny egyfajta férfivá avatási szertartás is, amelynek során a kisfiúból nagyfiú, ill. férfi lesz. A résztvevők – legalábbis hagyományosan – serdülő ifjak (mint a minden idők legjobb versenyzőjének tartott Gobbo Saragiolo, aki 1823 júliusában, 14 évesen nyert). A verseny azonban ott végződik, ahol elkezdődött, s ezzel az újjászületést is jelképezi. A férfiváérés mediterrán eszménye olyasmi, hogy az ifjú elnyer egy szűzet, akinek róla gondoskodó szeretetében anyjára ismer.

A gyorsaság a győzelem titka, és Dante a Paradicsom 30. énekében az emberi tekintet gyorsaságát is az anyai emlők után nyúló csecsemőhöz hasonlítja: „Mikor a csecsemő nyúl csöpp kezekkel az emlő után, hogyha túl a rendes órán, később talál ébredni reggel: ez hasonlít az én mohó szememhez;”.

A győztes *contrada* egész éjjel ünnepel, és ott minden fényárban úszik, míg a többi városrész hétköznapi állapotban marad. A vesztesek a verseny után korán lefekszenek, fogadalmi gyertyáikat eloltják. Róluk azt mondják, hogy „ricinusolajat isznak”, miközben a győztes kerület kútjából bor folyik, amit viszont a „fölnöttek emlőjének” neveznek, és azt mondják, hogy az a *contrada* iránti szeretetüket növeli, ahogy a kisgyermek is az anyatejjel

szívja magába szűkebb pátriájának szeretetét. Azt pedig hangosan éneklik, hogy a győztes *contrada* „erejével és szeretetével” (*per forza e per amore*) váltja ki a többiek tiszteletét. Az *amore* az újlatin nyelvek költői hagyományában maga a halál tagadása: a *mor* gyökből származtatva nem-halál, vagyis maga az élet.